

Problémy a řešení budoucích koaličních operací

(Úvahy o plánování)

V červenci 1996 uspořádalo velitelství pozemního vojska Spojených států v Evropě konferenci věnovanou „problémům a řešení budoucích koaličních operací“. Výsledky této konference a jejích dvou pracovních skupin se týkaly šesti oblastí: historické a kulturní souvislosti, velení a řízení, vojenské síly a organizace, doktrína a výcvik, logistika a konečně technologické důsledky. Závěry byly shrnuty do dvou svazků. Redakce Vojenských rozhledů uveřejňuje v tomto čísle obsah prvního svazku: poznatky a doporučená opatření v jednotlivých oblastech. Druhý svazek obsahuje (mimo jiné) přehledně uspořádané výsledky práce obou pracovních skupin, jakož i referáty některých účastníků konference. Je přirozené, že redakce se musí omezit na uveřejnění jen zkráceného a redakčně upraveného znění. Pro zainteresované čtenáře uvádíme, že oba svazky jsou pod signaturou E 5694 P k dispozici ve vědecké knihovně AVIS v Praze 4, Branické nám. 2.

* * *

Spojené státy mají dlouhou tradici ve vedení vojenských operací s jinými státy pro dosažení společných cílů. Tato tradice vyplývá z dlouho platného názoru, že vytváření společenství mírumilovných demokratických národů je nejlepším prostředkem pro vybudování stabilního mezinárodního prostředí. Státy se snaží vstupovat do aliance se Spojenými státy nejen z politických a strategických důvodů, ale často prostě proto, že se jim nedostává možností vést vnější vojenské operace samostatně. Kromě toho, zásada národní svrchovanosti a mezinárodní normy vyžadují, aby každý stát snažil se použít vojenskou sílu pro účely jiné než pro sebeobranu dosáhl alespoň minimální úrovně mezinárodního konsenzu: jinak by jeho činnost byla považována za agresivní.

Změny geostrategických podmínek v posledních pěti letech vytvořily nové problémy a příležitosti pro účast v mezinárodních koalicích. Je pravděpodobné, že se bude zvyšovat četnost operací pro podporu míru a neválečných operací. Avšak difuzní povaha potenciálních hrozeb, při nichž nejsou zájmy států sice přímo v sázce, ale které se mohou stát nebezpečnými nebude-li podniknuta žádná akce, vyžaduje, aby každý potenciální útočník/účastník pečlivě zvážil náklady a výhody případné intervence. Navíc vzhledem k současnému globálnímu trendu snižování obranných rozpočtů mají státy méně prostředků pro mezinárodní intervence a na krytí minimálních požadavků národní obrany. Za těchto okolností je velmi nesnadné, dokonce i mezi spojenci, stanovit úroveň a účel národní účasti v určité koalici. Proto může tato nejistota vyústit do téměř úplného spoléhání se na možnosti daného státu, do neschopnosti využít potenciálních koaličních „násobitelů síly“ (*force multipliers*), tj. do neúčinného přidělování a vynakládání prostředků.

„Politicko-vojenský plán“ Spojených států zahrnuje prvky jako: druh uvažované operace, orgán schvalující operaci, orgán, který bude operaci řídit, primární cíle a výchozí strategii.

Dosáhnout přátelství a důvěry, které jsou nezbytné pro úspěšnou spolupráci s novými partnery ve střední a východní Evropě, v Rusku a Africe, je velmi důležitým úkolem, který vyžaduje dlouhodobé investice do vojenských styků, výchovy a výcviku, jakož i koordinovanou politiku v oblasti bezpečnostní a hospodářské pomoci. Tento proces má evoluční povahu a je řízen na základě zkušeností armád, které spolu již dlouho spolupracují.

Severoatlantická aliance byla jako aliance úspěšná proto, že budovala přátelství a důvěru prostřednictvím institucionalizovaných kontaktů a spolupráce. *Ad hoc* koalice budou vždy zatíženy neshodami (frikcemi) způsobenými nedostatkem přátelství, dokud nebudou uskutečněny investice do budování vztahů mezi ozbrojenými silami potenciálních účastníků ještě před jejich vlastním zapojením do koalice. Vazby, které vznikají častými kontakty, jsou nejen investicí do budoucích vojenských operací, ale mají také vedlejší účinky na politické straně politicko-vojenské rovnice.

Možnost spolupráce s novými partnery pro zabezpečení nových úkolů vyvolává řadu otázek, které ovlivňují volby uskutečňované vojenskými plánovači. Důležitými otázkami jsou: kdo se zúčastní, jakými silami a pro zabezpečení jakého úkolu? Komu bude svěřena pravomoc k řízení úkolu? Jaké jsou politické, ekonomické, bezpečnostní a fyzické charakteristiky operačního prostředí? Zatímco v rámci národního plánovacího procesu každý z potenciálních koaličních partnerů odpovídá na tyto otázky individuálně, pro vytvoření účinné koaliční síly musejí být tyto otázky zodpovězeny se znalostí toho, jak na ně budou odpovídat jiné zúčastněné národy.

Se zřetelem k tomu se níže uvedený text snaží poskytnout vojenským plánovačům praktický pohled na požadavky a zřetele pro účast v koaličních operacích v Evropě a Africe. Text samozřejmě není souhrnným návodem pro plánování koaličních operací, nýbrž má pouze poskytnout vodítko a východiska pro plánování, jakmile byl nějaký úkol formulován.

Historické a kulturní souvislosti

1. zjištění. Protože většina potenciálních koaličních partnerů má ozbrojené síly doplňované na základě všeobecné branné povinnosti s relativně krátkou dobou služby, musí se výcvik na snížení kulturních a historických rozdílů soustředit na důstojníky a poddůstojníky.

Doporučená opatření. Velitelství pozemního vojska Spojených států v Evropě musí zaměřit zahraniční výcvikové kurzy na práce na velitelských stanovištích, zejména na cvičení zabezpečovaná počítači, na semináře a pracovní skupiny pro důstojníky a poddůstojníky zahraničních ozbrojených sil. Cvičení s vojsky mají omezenou hodnotu a nízký poměr „výdaje-užitek“, vzhledem ke krátké době služby mužstva.

2. zjištění. Rozdílné zvyky, jazyky a terminologie potenciálních koaličních sil střední a východní Evropy, zemí NATO a Spojených států, spolu s nedostatkem zkušeností těchto sil v mnohonárodních operacích a malé vzájemné znalosti, mohou vést k nedorozuměním mezi veliteli, štáby a útvary.

Doporučená opatření. Nadále využívat Marshallova střediska a jiných evropských institucí jako prostředků pro odstraňování kulturních a historických překážek spolupráce, rozšiřovat účast většího počtu mladých vojáků z východoevropských národů. Tím se zdokonalí operační možnosti jak NATO, tak států účastnících se programu Partnerství pro mír, zmenší možné obtíže potenciálních koalicí.

3. zjištění. Zpracování společných operačních zásad pro mírové operace může snížit možnosti neshod v rámci koaličních sil způsobených kulturními a historickými rozdíly. Avšak dohoda o doktríně a metodách mírových operací je nepravděpodobná.

Doporučená opatření. Podporovat řadu pracovních skupin určených pro zpracování operačních zásad pro vedení mírových operací, které potom mohou být východiskem pro další upřesňování týkající se požadavků situace, geografie a úkolu uloženého koalici. Využívat možností nynějších organizací pro zpracování a koordinaci dohody o zásadách.

Velení a řízení

4. zjištění. Nedostatek společných definic a mapových značek často vyvolává zmatek a zhoršuje průběh a účinnost operací. Tento problém se týká jak operací, tak logistiky.

Doporučená opatření. NATO musí okamžitě zpřístupnit všechny neutajované dokumenty týkající se definic, zkratk a publikací obsahujících operační metody pro program Partnerství pro mír, případně pro další potenciální koaliční partnery ve střední a východní Evropě a Rusku.

5. zjištění. I když existují písemné zdroje informací, může být v případě potřeby přístup k terminologii a grafickým symbolům (mapovým značkám) pro jiné státy nesnadný.

Doporučená opatření. NATO musí zařadit do Internetu přehled dokumentů, publikací a výcvikových příruček zabývajících se koaliční terminologií a operačními metodami Aliance. Tento přehled bude přístupný zahraničním vojákům během výcviku, školení a operací a umožní uživatelům zjišťování a vyžadování dokumentů NATO, týkajících se jejich specifických potřeb.

6. zjištění. Výcvik může zmírnit některé problémy ohledně velení a řízení během *ad hoc* operací.

Doporučená opatření. Velitelství pozemního vojska USA v Evropě musí zvýšit důraz velitelsko-štabních cvičení na výcvik v otázkách velení a řízení. Používat metod dálkového studia, stručných taktických námětů a nácviků pro rozvoj a procvičení společného chápání a společných metod při přípravách koaličních operací.

Síly a organizace

7. zjištění. Mnoho států nemá modely a plánovací prostředky pro koaliční operace, což omezuje schopnost určovat, jak mohou jejich síly optimálně splnit operační požadavky, a jak hodnotit účinnost a výdaje jejich potenciálních příspěvků. Důležité je, že takové prostředky mohou napomoci veliteli při posuzování požadavků na rozvinutí, zasazení a udržování těchto sil.

Doporučená opatření. Poskytnout neutajované počítačové prostředky pro plánování zasazení sil, jaké používají vojenští plánovači Spojených států. Tyto prostředky jsou k dispozici ve formě přenosných počítačů (notebook) a běžně se jich používá.

8. zjištění. Žádný národ nestavuje plány pro koaliční operace namísto aliančních, dokud krize nepropukne a kdy jsou čas i prostředky velmi důležité.

Doporučená opatření. Vytvořit plánovací orgán „plánovacího štábu sil rychlé reakce“ při velitelství sil NATO v Evropě pro pravidelné plánování v míru s potenciálními koaličními partnery. Jako minimum by se takové plánování za bývalo možnostmi a omezeními ozbrojených sil jiných států při a zabezpečení operací za hranicemi, rozvíjením porozumění společným operačním zásadám a dosahování dohody pro usnadnění počátečních fází koaličních operací. Vzhledem k rozšiřování operací aliance NATO by takové plánování nebylo omezeno na Evropu, nýbrž by zahrnovalo také Středomoří a africké státy.

Doktrína a výcvik

9. zjištění. Neexistence doktríny pro vedení operací, jichž se zúčastňují i nevládní organizace, ztěžuje účinné koaliční akce za mimoválečných operací (*operations other than war*).

Doporučená opatření. Velitelství pro výcvik a doktrínu pozemního vojska USA (TRADOC) musí zpracovat, koordinovat a zavést předpis týkající se spolupráce s nevládními organizacemi za civilně-vojenských operací s účastí vojsk Spojených států a spojenců.

10. zjištění. Nehledě na příležitost k výměně názorů přednášených při mnoha mezinárodních výcvikových akcích na evropském válečném poli, není mnoho možností pro dialog o problémech koaličních a spojeneckých operací. Takové možnosti jsou ale nezbytné pro podporu rozšířené spolupráce a porozumění mezi národy Partnerství pro mír a africkými národy.

Doporučená opatření. Velitelství pozemního vojska USA v Evropě musí uspořádat regionální semináře jak v Evropě, tak v Africe o operačních metodách a o společné doktríně. Při takových seminářích budou mít spojenci a potenciální koaliční partneři možnost vyměňovat si názory a rozebírat koncepce pro překonávání překážek při zvyšování operační účinnosti mezinárodních akcí.

Logistika a zdroje

11. zjištění. Logistické plánování a zabezpečení koaličních operací je zřejmě nejslabším článkem koaličních operací, a to vzhledem k velmi omezeným možnostem koaličních partnerů vně jejich státních hranic. Proto každá operace začíná „jako nová“ a vyžaduje velmi mnoho času pro počáteční plánování zasazení a zabezpečení.

Doporučená opatření. Na „plánovacím štábu sil rychlé reakce“ při velitelství sil NATO v Evropě zřídit logistický plánovací orgán k nepřetržitému plánování *ad hoc* operací, jichž se mají zúčastnit ozbrojené síly USA, potenciální spojenci a alianční partneři. Zpracovat

společné plánovací faktory, logistické standardy a možnosti řízení nezbytné pro tyto operace.

12. zjištění. Jen málo států má schopnost plánovat a provádět rozsáhlé logistické zabezpečovací operace, a to vzhledem ke svému tradičnímu vojenskému zaměření, nedostatku standardů a norem pro mezinárodní logistiku, chybějícím modelům a plánovacím nástrojům pro stanovení požadavků, kvůli nedostatečným metodám a prostředkům zpracování informací. Vzhledem k povaze a určení logistiky a možnostem zpracování informací ve Spojených státech je logické, že Spojené státy zpracují společné normy a standardy, jakož i prostředky pro řešení logistiky pro mnohonárodní operace.

Doporučená opatření. Logistické plánovací orgány Spojených států a NATO musí zpracovat program výcviku a seminářů pro vytvoření základu pro hodnocení mnohonárodních možností a požadavků pro koaliční operace. Je nutno sestavit rozvrh pravidelných logistických plánovacích schůzí potenciálních koaličních partnerů. Zřídit „společná koordinační střediska“ pro organizaci a koordinaci společných logistických činností na válčišti, a to s využitím stálých mírových opatření pro plánování a provádění operací.

13. zjištění. Neexistence dohody o opatřeních logistického zabezpečení a odpovědnosti za ně od samého počátku operace ztěžuje rychlé plnění úkolu přísunovaných sil. Před rozvinutím sil se koaliční partneři musejí dohodnout o odpovědnostech za určité logistické funkce a zásoby, včetně úrovně národního zabezpečení, trvání tohoto zabezpečení, rozdělení výdajů a odpovědnosti, zvláštních požadavků, jakož i omezení týkajících se využití národních prostředků.

Doporučená opatření. NATO musí zpracovat a koordinovat „typové dohody“ jako vzory pro budoucí logistické zabezpečovací operace v rámci koalice. Typové dohody musejí existovat jako bilaterální nebo regionální multilaterální dohody.

Technologické důsledky

14. zjištění. Rozdíly ve spojovacích systémech a v systémech pro shromažďování a předávání informací představují nejvýznamnější technologický problém pro koaliční operace.

Doporučená opatření. Pozemní vojsko USA v Evropě musí určit jednotky USA pro poskytování speciálního spojovacího zabezpečení koaličním partnerům, buď jako vedoucí země koalice, nebo jako koaliční partner. Některé státy doporučily nákup komerčních systémů pro zajištění interoperability mezi důležitými velitelskými stanovišti. Ozbrojené síly Spojených států musejí nakoupit tyto systémy, nebo alespoň zajistit interoperabilitu pomocí vojenských systémů používaných při koaličních operacích.

Ing. Josef Nastoupil